

STRANDLINJE
(udrag ur romanen *Kairos*)
Andrzej Tichý

Jag skriver till er från en annan värld.

Vid havet, strandlinjen. Begravningstågen närmar sig från flera håll, möts och blir ett. Någon gång ska jag beskriva det utförligt. Men

nu

Tidvattnet sköljer in, drar sig tillbaka, bär
spjälkas, och tittar jag upp kan jag se svalor. Fiskmåsar,
ljungeld, albatrosser över stranden och bränningarna.
Havet ett enda skum, grånande dis. I diset andas och rör sig
vår mörknande

Jag sitter och väntar på signalen, hela tiden vet jag att i en
annan värld faller stjärnor brinnande ner till förnan, sprider
ut sig över förnan, blir en del av förnan.

Där är det otvetydigt – det som är viktigt återstår att
säga. Snabbt, snabbare, dånar de ner mot förnan.

Brinn till aska, säger man då,

till aska brinn allt med mig.

Till aska förnans maskiner.

Solar svartnar och månar blöder där. Stjärnor faller och
jorden skälver, berg rämningar och

Och här

Jag vet det eftersom Irmtraud har berättat det för mig. Och Irmtraud, hon är en värld i sig, en alldeles egen värld. Ett väsen som saknar förmågan att glömma. Nu vet jag att de envisa ryktena inte stämmer, att hon inte kommer från en annan planet, utan från vår egen, från en framtid då allt fungerar intill perfektion. Då allt det som ännu slumrar inom oss är fullkomligt, även minnet.

För henne är våra begravningar särskilt outhärdliga.

Hon

Hon vet: begravningstågen kommer inte från ingenstans och de har alltid ett slutmål.

Jag undrar om det betyder att de kommer att upphöra

Ja, världar möts här. Själv minns jag ingenting, och det är anledningen till att jag tagit plats i begravningståget, bredvid Irmtraud, med avlånga moln av aska svävande ovanför och runtomkring oss. Det är också anledningen till att jag är medveten om hennes hemlighet. När vi möttes berättade jag om mitt tillstånd och hon om sitt.

Tro mig, sa hon. Mitt är inte lättare att bära.

Strandlinjen ljud. Att tala med henne var som att sjunka och stiga i en och samma rörelse

Jag vet inte ens vad jag heter, sa jag.

Tids nog, sa hon, kommer du att få ett namn.

Det är omöjligt att hålla reda på vem som säger vad till vem.

Otaliga är Jeremiadens kroppar, och när vi
iklädda dessa långa och mörka tygskynken, som svalkar
vid hetta och värmer i de kulna nätternas dunkel

vi går utmed strandlinjen – över sand och stenar, över
klippor och genom ödelagda hamnar, klippstäder och
rostskuggade järnstäder – bildar vi en ny kropp, en enorm
svart och människofärgad

Då och då möter jag någons blick och de ord som hör
ihop med just detta ögonpar framträder som spillror,
brottstycken

vågor av sorg och verksamhet

De som böjer sig djupast ser ut som fåglar. Som korpar
eller råkor, huvornas spetsar pekar framåt likt näbbar,
sången sjungs ner mot sanden, mot spåren som de andra
lämnar efter sig. Ett fotspår slås sönder av nästa, och

Ofta, om terrängen tillåter, kan man blunda och ändå
fortsätta gå utan att man stöter ihop med någon.

Sången ljuder oavbrutet. Under nätterna endast i början
och slutet av tåget, knappt hörbart för de flesta av oss.

Ja,

därborta grön

rök

Gång på gång genomströmmas jag av vaga förnimmelser.
Inte bilder, inte känslor. En svag språklös puls. Sedan
flimrar tänkandet och jag måste blunda och anstränga mig
för att stänga ute

Jag intalar mig att vansinnet kommer att skydda oss,
precis som febern skyddar oss

att plikterna mot de levande nu möter plikterna mot de
döda.

Omfamla

treva

Irmtrauds händer ser mjuka ut, köttiga

inte som mina, de andras

de darrar, grånad hud på ben

Jag vill vara här, säger jag till Irmtraud. Jag anslöt till
Jeremiaden för att jag inte visste något om mitt liv, för att
jag inte hade något att förlora. För att jag inte längre visste
vad jag hade förlorat. Nu hungrar jag inte längre, och för
varje dag som går, varje natt, får jag alltmer att minnas.

Hon säger ingenting, men ser på mig och lyssnar.

Jag tror inte, som de andra verkar göra, och jag är ingen
gast som du, Irmtraud, men jag vill verkligen vara här. Och
när vi kommer fram hoppas jag kunna se

när vi kommer fram

Vi går.

Sången, sanden. Sönderrivna pappersark. Någon längre fram river sitt häfte i stycken. Jag böjer mig ner och plockar upp remsorna. Jag tycker om att läsa de obegripliga, det

Inget slutgiltigt tal kan uppstå i människan, säger Irmtraud till mig.

Vad som har hänt,

för tidigt att säga

betraktar fyra bryggor, stora stenar, ett brunt skum som kluckar

Sår och salt, skalbagge

träck och urin

Jag snubblar och en arm sträcks ut mot mig, går så

Mina fotsulor är nu svarta uppblöta skorpor, mina tånaglar kröker sig mörka nedåt, mot sanden. Jag drar ett finger över mina spruckna läppar. Alla ser vi ut så. Jag stryker bort sandkorn som fastnat i ögonfransarna. Levrat blod i näsborrharna. Jag sträcker ut min hand och får en flaska vatten. Äter gröten. Lägret är oöverskådligt. Jag deltar i kvällsaktiviteterna. Irmtraud sitter en bit bort, ensam.

Vågor, bränningar. Vattnet, det salta som sköljer in över ruiner och spillror. Jag vet att

Jag lyssnar

Ja,

nätter kommer.

Trötta och tårande rörelser, jag går mellan Irmtraud och en man vars namn jag inte känner till. Mörka ryggtavlor och huvor framför mig, tät himmel ovanför. Hav, sand. Omärkbara tidsförlopp, som om ingenting förändras, ändå rör vi oss, så gott som oupphörligt, i någon riktning, mot något

upprepade gånger föreställer jag mig att slutmålet är en stad, en som inte är klippa och inte ruin, utan något annat
att jag ska få vila ut, att äntligen
något slutgiltigt
Då ska jag

Iriserande,

sömlös natt och jag känner vinden ila över ansiktet, månens kraftiga sken skapar kalla flammor på havets yta. Tittar jag upp, mot den av stjärnors mönster punkterade svärtan, tänker jag att allt jag någonsin vetat har förlorat sin tyngd, blivit oväsentligt, och att det kanske är därför som mitt liv måste sakna handling, eftersom ingen rörelse kan skymma en annan.

Men vänder jag mig på sidan, med blicken riktad mot vår färdriktning, eller bakåt, mot de avverkade sträckornas utsuddade fotsteg, kan jag inte låta bli att lyssna till löftet om en början och hoppet om ett slut. Eller kanske, en längtan efter att få uppleva punkten där de båda möts

Blundar och ser

De döda, jag tänker på dem, inte som namn, inte som
ansikten, utan så som jag föreställer mig allt detta, när jag
är borta

När någon tänker på mig
att uttala namnet, att äga det, eller bli ägd
det upprepas
utmed strandlinjen, sand, stenar, klippor och hamnar,
klippor och stålstäder, stormsvalor och albatrosser
trevar fram
Återigen rör vi

Vi äter fåglarnas ägg. Mannen till vänster om mig räcker
mig vattnet. Jag tackar och frågar honom vad han heter.
Jag vet inte, svarar han. De insjunkna kinderna ovanför
skägget är blåaktiga.

Allt annat grånat
Jag tänker att han liknar någon, men
Men vi kommer att få våra namn, säger jag. Han nickar.
Jag vet
öppnar munnen för att fråga honom om Irmtraud, men
jag får inte fram ett ljud. Andnöden
Vi borde vila nu, säger han.
Sömn, som kunde den läka
det

Och natten, i det svarta, spelar det

skiftar i olika
i varandra övergående färger.
Det är sken som
tid
Jag har sett

Morgonljuset är skoningslöst. Vi kastas ut ur sömnens feber, in i dagens rutiner. Jag ser mig om efter Irmtraud. Hon står redan upp, hennes huva täcker stora delar av ansiktet, men jag känner alltid igen henne, jag vet

En kropp
En klocka slår, klagosången tar vid.

Ja,
ner mot sanden.

De andra framför mig, bakom mig, runtomkring.

De döda med oss
vi går.

Vågorna, sången och någonstans djur som skäller. Plötsligt blir det trångt. De har stannat upp framför oss. Jag ser inte vad som händer. Jag trycks mot de andra, mot deras tygskynken och kroppar. Vi står still långa stunder och jag kan höra dem andas, känna deras lukter.

Vi kommer fram till ett litet fält, vi ser ut över fältet. Där står en fågel, den granskar oss vaksamt. Den står på en sten en bit ifrån oss. En stor och knubbig vitgrå fågel, med

vackra, men obrukbart små, brandgula vingar. Den grova, grå näbben öppnar sig och blottar något rött.

Vad är det för något? Varför blir alla så uppjagade?

Jag drar tillbaka huvan och ser mig omkring. Irmtraud ler mot mig. Jag inser att frågan syns i mitt ansikte och av någon anledning får detta mig att slappna av.

En vit dront, säger hon mjukt. Den är utdöd, det är därför.

Vi går

Ja,

vårt liv här
natt, nebulös
och ett ofattbart skimmer
i

Jag har sett andra människor som står och betraktar oss på avstånd. En gång var det en som närmade sig, det verkade som att han ville göra oss sällskap. De andra jagade bort honom.

Varför vet jag inte.

Jag blundar och föreställer mig att jag lämnar Jeremiaden och ensam tar mig in till de gamla städerna, som dånar och lever. Redan när jag når förorterna ser jag hur gatorna och byggnaderna lyfts bort som om de vore en hud, som om staden flåddes på sitt stelade och döda skinn. Under huden finns en enorm göl där sönderslitna kablar, brutna rör och tunnelmynningar sticker fram.

Tunn rök

blå gnistor.

Där har några barn gömt sig.

De ser hungriga ut. Lyckliga, men utsvultna. På något sätt vet jag att de har sett fantastiska saker där nere att jag aldrig kommer att få se

En enögd man pekar ut fåglarna för mig. Säger: Nog minns jag. Sandlöpare, rödbena. Sandpipare, skärfläcka. Någon brukade

Tystnar

Säger att han inte vet

Han säger,

borde inte sova när natten faller på,

där finns stjärnor, här är det tyst

Att sova vore

Vad som helst kan hända

brinner, flammar

silver och kristaller

gnistor, ja, flammar till

brunnit ut,

faller, en strimma

rök

En kväll står vi under en enorm mur, en port, högst upp en bård, mörkt blå, slår i lila, resten mosaik

ett obegripligt arbete, ett mönster som jag inte kan
Ansikten, händer och kroppar som häver sig
i muren och under den står vi
Irmtraud går utmed den
hennes handflator rör sig över de små, kulörta stenarna.

Det låter

Det är omöjligt men jag hör det ljudet
i allt larm
igenom

Solljus och ett fint lager av salt på armen. Sången

Jag spanar efter kistorna. Jag har sett stora skepp och en
gång såg jag en oljerigg i lågor.

Tung rök

Jag har upprepade gånger sett brinnande träd en bit från
stranden, och ibland står de orörliga trots att det blåser
kraftigt. Jag har stått på en kulle och sett Jeremiadens
mörka kropp slingra sig utmed strandlinjen åt två håll,
oändlig. Allt detta förvånar mig utan att jag kan förklara
varför. Irmtraud gräver upp saker som finns gömda i
sandens. Hon betraktar dem lugnt och gräver sedan ner dem
igen. Hon ser ut över vågorna och talar om
djuphavshorisonten.

Jag föreställer mig en strand, liknande vår, där nere,
under vågorna.

De andra har med sig häften som de läser ur.

Jag vet inte ens om det finns kistor.

Nu vet jag att alla här är namnlösa.

Kanske att Irmtraud skulle kunna ge oss namn, men hon

verkar inte vara intresserad.

Vad vet jag om de döda?

Jag minns skärvor, utan sammanhang,

varje dag kan jag se fåglarnas kamp mot vinden. Som
satt de fast i ett osynligt spindelnät. Fångade

det vita skummet, grånande luft. Allting andas och rör
sig

mörknande

vi väntar på signalen, och hela tiden vet vi att en annan
värld brinner, men vad gör det med oss

Hur länge ska det fortsätta skölja in, dra sig tillbaka,
bära

vara otvetydigt – det mesta återstår

Snabbt, snabbare, dånar det

Brinn, upprepar jag tyst

allt med oss.

Till aska,

om det är vi som svartnar och blöder här

faller och skälver, rämnar

Ja,

en lukt, men jag känner den inte

eller gör jag det?

färger och ljud, ja

inga smaker förutom salt och jag känner sandkornen
gnidas mot huden mellan fingrarna

Det är hennes ögon som skrämmer mig

kvällsstunderna, när dagen är slut, innan vi somnar
Ordet kärlek, säger hon
att det finns

En dag,
den ljusa dagen. Bränningarnas lugna rytm följer oss, på
avstånd
Salt, strävt tyg och hudflagor
har kommit över tobak, de röker och en av dem kräks av
det, jag ser
Irmtraud håller en grönglänsande skalbagge i handen,
den verkar nästan tam, hon
Hon säger Rosenkäfer
Ja, säger jag. Minns du amuletterna som någon hittade
när vi
Skarabéerna i alabaster, ja, jag minns dem
Skarabéerna i alabaster, upprepar jag
som visste jag

Ja,
som om

Kvällens grå moln, och vita
det som går från rött och skärt till blått bakom dem,
djupet
Att det kan vara så överväldigande
det upphör inte

att förvåna.

Återigen rör vi på oss. Jag tänker: Vad vill du mig, Irmtraud? Varför hamnade just jag bredvid dig? Varför måste jag känna till din hemlighet? Vad säger du till de andra?

Men jag kan inte
Där nere är
grått, svart och vitt
Sand, tång, snäckor och

Ja,
ljungeld vid horisonten igen.
Det djupa havet, ytan

Ljust blå dag, sedan rödglödgad

Vi lyssnar till någon som läser ur sitt häfte. Det handlar om deklARATIONERNA, resandet av monumenten, om onda änglar och eldsvådor, om hur brutala vi var som barn. Han säger så

Jag vet inte. Var vi det? Var jag det?
Om

Jag lyssnar, de andra sitter i grupper och talar. Nu talas det om rivandet av monumenten. Också Irmtraud lyssnar uppmärksamt till berättelsen om minnesmärkena, det är

omöjligt att avläsa vad hon tänker. Jag ser att hennes
tygskynke är fullt av små ljusa fläckar. Hon drar med
handflatan över tyget, och jag gör likadant

Vi gräver gropar i sanden tillsammans.

Någon kommer med mat.

Vi samlar kvistar, tänder eldar.

Jag ligger ner och andas djupt. Sorgen

Ja,

små morgnar

och enorma kvällar

Allt är strand

linje.

Hav